

A tgi pon ins quir vuschs? Tgi vul ins tegnair ord l'ogn?

Colliaziuns da glistas per las elecziuns en il cussegl naziunal

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Fin ils 10 d'avust resti chaud – betg exnum meteorologicamain, mabain politicamain. Fin quel di ston las partidas grischunas decider cun tgi far colliaziuns da glistas. Da lezzas dependi probabel tgi che gudogna quest atun il quart e tschintgavel sez en il cussegl naziunal.**

Il president da la partida discurren gudent d'aritmética. Ins stoppia calcular e quintar a maun da tabellas e programs cun tge partidas ch'i rendia da far ina colliaziun da glistas. Quai è dentant mo ina part da la vardad. Pli impurtanta è la dumonda: A tge partida pon ins quir las atgnas vuschs, cun las qualas ins na recaltga betg in mandat entir? U tge partida vul ins tegnair ord l'ogn ed impedir ch'ella va a Berna.

Situaziun confortabla – ps e pps

En ina situaziun cumadaivla sa chattan las partidas da pol. Tant la ps sco la pps pon ir en il cumbat electoral cun candidats cumprovads. Cussegl naziunal *Heinz Brand* aveva cuntanschì il 2011 passa 18 000 vuschs. Cussegl naziunala *Silva Semadeni* aveva recaltgà passa 13 000 vuschs.

Las duas partidas han gudagnà avant quatter onns ord atgna forza lur mandats en il cussegl naziunal. Quest onn van ellas quasi cun las medemas glistas en il cumbat. La ps ha puspè *Jon Pult* sco pigliavusch e tar la pps ademplescha *Valérie Favre Accola* quest'incumbensa. Che Semadeni e Brand vegnan pia reelegids è tant sco tschert. La ps e pps n'èn betg dependentas da colliaziuns da glistas per defender l'agen sez.

Bunas cartas per pcd

Era la pcd posseda bunas cartas. Da cussegl naziunal *Martin Candinas* spetgan ins ch'el vegnia da tegnair ses sez. Entaifer sia emprima legislatura èsi reussì al giuven *Sursilvan* da gudagnar popularitad e da sa far enconuscent perfin sin champ naziunal.

Tuttina existan intschertezzas. Avant quatter onns aveva la pcd cun *Vincent Augustin* ina segunda pugniera ferma. Las passa 10 000 vuschs che Augustin ha conquistà il 2011 per la pcd mancan quest onn. Da

La cumposiziun actuala da la delegaziun grischuna en il cussegl naziunal: da san. *Josias Gasser* (verd-liberal), *Heinz Brand* (pps), *Silva Semadeni* (ps), *Hansjörg Hassler* (pbd) e *Martin Candinas* (pcd).

remplazzar quellas na va betg tgunsch – cunzunt betg cun persunas che candideschon per l'emprima giada per Berna sco quai che la pcd ha mess sin la glista ensemen cun *Candinas*. Ina colliaziun da glistas pudes perquai esser d'engrà a la pcd. Ma far da rugadurs na ston ils cristiandemocrats betg exnum.

Pbd – avisà sin buns partenaris

La pbd grischuna è disada d'avair candidats da parada. Il 2011 eran quai *Hansjörg Hassler*, *Jon Domenic Parolini* ed *Andy Kollegger*. Els han cuntanschì senza problems resultats excellents. Era *Barbara Janom* e *Brigitta Gadiant* han procurà il 2007 che lur partida – da lez temp anc la pps – vegnia pupragna da cun vuschs.

Ma uss mancan personalitads da num pum. Igl è bain politichers solids che candideschon per la pbd, ma persunas cun in pro-

fil persuadent che garanteschon in sfratg vuschs n'ha la pbd betg sin la glista. Da defender il sez che *Hansjörg Hassler* banduna en il cussegl naziunal daventa grev. En vista a questa situaziun dovra la pbd ina colliaziun. Ma ina gronda schelta n'exista betg. Per la pbd – sco per las autras partidas burgaisas grischunas – vegn gea en dumonda be ina colliaziun stget burgaisa. Ils verd-liberals èn en ils eglis da la pbd plitost ina partida sanestra che burgaisa. E cun la pps na vai era betg da sa liar. Las duas partidas han trasora pitgpetg a Berna.

Pvl – nair da basegn d'ina colliaziun

Medemamain da basegn da partenaris solids han ils verd-liberals. Cussegl naziunal *Josias Gasser* ha gudagnà avant quatter onns ses mandat a Berna grazia a la colliaziun cun la ps. Passa 16 000 vuschs aveva *Gasser* cuntanschì. Ils auters candidats sin

la glista da la pvl avevan fatg mo resultats maghers.

Il problem: Da preschent sa futran quasi tuttas partidas burgaisas da sa liar cun la pvl. Las partidas fan valair differenzas politicas. Gliez è dentant fatg da sontget. En vardad vul ins tegnair ord l'ogn questa partida ed impedir che *Gasser* giaja puspè a Berna – per sez recaltgar quest sez.

Era la ps n'è betg pli uschè inchantada da sia anteriura partenaria da colliaziun. Ma pertge fan tuts atgnamain uschè danor? Ina maridaglia cun la pvl pudess gea esser in act redaivel. Sche la pvl perda numnadamain ses mandat a Berna arta la partida da colliaziun e profitescha d'in bel sfratg vuschs che *Gasser* ha ramassà.

Pld dovra er agid

Gist cun duas glistas – u trais cun quella da la partida giuvna – emprovan ils liberals da

reconquistar il sez ch'els han pers tar las ultimas elecziuns. Sin las glistas figureschan persunas da tuttas regiuns grischunas. Ma in topcandidat tschertgan ins adumbatten. Perquai è era la pld avisada sin partenaris.

Cun ils verd-liberals che han chatschà giu il sez a la pld avant quatter onns na vul ins sa chapescha betg sa metter ensemen. En dumonda vegnan la pcd e la pbd. E la pps? Lezza fiss inchantada da sa liar cun la pld, pertge politicamain èn ins parentà. Ma la smanatscha da la pps da candidar per il cussegl dals chantuns – encunter ils candidats da la pld e la pcd – sch'i na dat nagina colliaziun gronda burgaisa u nagina colliaziun cun la pld n'è betg gist stada adattada per gudagnar amis en las retschas dals liberals.

Sche la pld less entrar en ina colliaziun mo cun la pps sto ella ponderar bain las consequenzas. Pertge ella ristga da furnir a la Partida populara las vuschs necessarias per in segund sez a Berna.

Dus sez?

La pps che va era cun l'impressaria *Magdalena Martullo-Blocher* en il cumbat electoral ha il potenzial da far in segund sez sch'ella vegn da sa liar a moda optimala cun in'otra partida. Per gliez stuess ella chattar ina partida che po quir ad ella intginas vuschs restantas. Da sa colliar cun la pps munta per tschertas partidas burgaisas per il mument anc insatge nunimaginabel – in pau sco da sa metter ensemen cun ils sanesters.

Che colliaziuns da glistas porschan ad ina partida la schanza da gudagnar dus sez mussan suandants exempels: Il 1991 eran la ps, la verda e la Partida cristiansociala sa messas ensemen e la ps ha uschia gudagnà in segund mandat e tarmess sper *Martin Bundi* anc *Andrea Hämmerle* a Berna. Il 1999 han tuttas partidas burgaisas fatg in pachet comunabel – per chatschar giu als socialdemocrats in sez. Da quest pachet burgais ha la pps profità ed ha recaltgà dus mandats per *Brigitta Gadiant* e *Hansjörg Hassler*.

Fin ils 10 d'avust pon las partidas annunziar a la chanzlia chantunala las colliaziuns da glistas.